

GÖTEBORGS UNIVERSITET
UTBILDNINGS- OCH FORSKNINGSNÄMNDEN FÖR LÄRARUTBILDNING

UTBILDNINGSPLAN
Gäller fr.o.m. höstterminen 2009

Speciallärarprogrammet, 90 högskolepoäng

Special Teacher Programme, 90 higher education credits

Kursnivå: Avancerad nivå
Second cycle

1. Övergripande förutsättningar

I Statens författningssamling (SFS 2007: 638) anges examensordningen för en ny speciallärarexamen som skall gälla från och med 2008. Utbildningsplanen är fastställd av Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning 2007-09-11.

Examensordningen har därefter reviderats (2008-04-15) och betecknas SFS 2008:132 med ikraftträdande 2008-05-15. Utbildningsplanen är reviderad 2008-06-23 och 2009-03-04 av Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning.

Huvudområde: Utbildningsvetenskap med inriktning mot specialpedagogik

2. Programmets inplacering och övergripande syfte

Speciallärarprogrammet är en påbyggnadsutbildning på lärarexamen och inplacerad på avancerad nivå. Programmet syftar till att utbilda speciallärare och leder fram till speciallärarexamen, som uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng. Utbildningen är avsedd att leda till arbete inom pedagogisk verksamhet i förskoleklass, skola eller vuxenutbildning.

3. Programsmål

För att erhålla speciallärarexamen skall studenten uppfylla målen i examensordning SFS 2008:132.

- Examensordning SFS 2008:132

Speciallärarexamen

Omfattning

Speciallärarexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar

om 90 högskolepoäng. Därtill ställs krav på annan avlagd lärarexamen med inriktning mot kunskapsområdet språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling, annan avlagd lärarexamen med svenska eller matematik eller annan avlagd lärarexamen kompletterad med motsvarande kunskaper.

Mål

För speciallärarexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever inom förskoleklass, skola eller vuxenutbildning, som har behov av särskilt stöd i språk-, skriv-, läs- eller matematikutveckling.

Kunskap och förståelse

För speciallärarexamen ska studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen,
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers språk- och begreppsutveckling och stimulans av denna, och
- visa fördjupad kunskap om elevers lärande och språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling samt goda kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning.

Färdighet och förmåga

För speciallärarexamen ska studenten

- visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att delta i arbetet med att utforma och genomföra åtgärdsprogram för enskilda barn och elever i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,
- visa förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i frågor som rör språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling,
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever
- visa förmåga att kritiskt granska och tillämpa metoder för att bedöma barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling,
- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på individnivå i olika lärmiljöer, och
- visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För speciallärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och

utvecklingsarbete,
– visa insikt om betydelsen av lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper, och
– visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För speciallärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng.

Övrigt

I examensbeviset ska det anges för vilken verksamhet utbildningen är avsedd.

För speciallärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

– Göteborgs universitets profil

Specialpedagogisk verksamhet kännetecknas såväl historiskt som i nutid av olika värderingar, ideologier och forskningstraditioner. Man kan grovt indela dessa i tre olika perspektiv: ett individperspektiv, ett samhällsperspektiv och ett interaktionistiskt perspektiv, där en förskjutning och dominans pendlat mellan dem under olika tidsepoker.

Individperspektivet tar sin utgångspunkt i enskilda individer och deras svårigheter och fokus riktas mot funktionsnedsättningar, orsaker, diagnoser och anpassning. I motsats till detta kan samhällsperspektivet förstås som att funktionshinder i hög grad är en social konstruktion medan det interaktionistiska perspektivet utgår från att de två förstnämnda perspektiven samspelar i pedagogiska sammanhang. Det kan förstås som att individspecifika faktorer har betydelse men att den sociala konstruktionen samtidigt utgör ett ramverk, vilket innebär att man i pedagogiska sammanhang skall ta hänsyn till såväl individens förutsättningar som den sociala kontext han/hon är en del av.

Utbildningen av speciallärare vid Göteborgs universitet tar sin utgångspunkt i ett interaktionistiskt perspektiv, vilket också är i överensstämmelse med de svenska lagar och internationella konventioner och överenskommelser som Sverige ratificerat¹.

4. Innehåll

Innehållet behandlar olika perspektiv och teorier på stödjande och utvecklande arbete för barn och elever i komplicerade inlärningssituationer inom språk-, skriv-, läs- eller matematikutveckling i olika pedagogiska verksamheter. I detta sammanhang belyses olika aspekter som har betydelse för individers lärande och delaktighet. Aspekterna kan vara socioemotionella, kognitiva, fysiska och kommunikativa, liksom sociokulturella,

¹ De internationella konventioner och överenskommelser som åsyftas här är FN-konventionen om Mänskliga rättigheter, FN-konventionen om Barnets rättigheter, Salamancadeklarationen samt WHO:s ”International Classification of Functioning, Disability and Health” (ICF).

didaktiska, samhälls- och organisationsaspekter samt demokrati- och likvärdighetsaspekter. Grundutbildningen bildar bas för vilka verksamheterna kan vara.

Vidare belyses specialpedagogikens funktion i ett utbildningsperspektiv, såväl historiskt som nutida i både nationella och internationella sammanhang, liksom betydelsen av samverkan med avseende på individers utveckling och lärande inom skrivning, läsning eller matematik.

Innehåll om samtalets betydelse och rådgivande funktion för barns och elevers lärande inom skrivning, läsning eller matematik kan ses som en av flera ”röda trådar” i utbildningen. Samtalets funktion inkluderar även föräldrar och andra yrkesprofessionella.

Andra områden som behandlas är pedagogisk differentiering och pedagogisk dokumentation, där i synnerhet åtgärdsprogram fokuseras. Uppföljning och utvärdering samt utveckling av lärmiljöer inom områdena skrivning, läsning eller matematik belyses vidare i ett specialpedagogiskt perspektiv.

Innehållet behandlas med utgångspunkt i de olika områdenas aktuella och historiska vetenskapliga grund, där samband relateras till beprövad erfarenhet och egna behov av ytterligare kunskap i syfte att utveckla den kommande yrkesidentiteten.

5. Upplägning

Speciallärarprogrammet omfattar 90 högskolepoäng fördelat enligt kurserna nedan.

Kurserna läses i nämnd ordning, där den tredje och den fjärde kursens ämnesinnehåll har tydligt didaktiskt fokus mot språk-, skriv- läs eller matematikutveckling. Den fjärde kursen är en fördjupning inom ramen för grundutbildningens inriktning mot undervisningsämnen svenska eller matematik om minst 60 högskolepoäng, därav två varianter.

SPP100 Specialpedagogik – lärande i ett samhällsperspektiv, 15 högskolepoäng

SPP200 Specialpedagogik – samverkan och individers utveckling, 15 högskolepoäng

SLP300 Specialpedagogik – teoretiska perspektiv på språk och kommunikation, 15 högskolepoäng

SLP400 Läs- och skrivutveckling hos elever i behov av särskilda utbildningsinsatser, 15 högskolepoäng, alternativt

SLP450 Matematikutveckling hos elever i behov av särskilda utbildningsinsatser, 15 högskolepoäng

SPP500 Specialpedagogik – vetenskapliga teorier och metoder, 15 högskolepoäng

SLP600 Examensarbete inom speciallärarprogrammet, 15 högskolepoäng

Programmet kan läsas i två distributionsformer, antingen med helfartsstudietakt med närundervisning eller med halvfartsstudietakt med distansinslag. Som en del i utbildningen ingår att studenterna skall arbeta i mindre grupper, arbetsgrupper. Speciallärarprogrammet vid Göteborgs universitet kännetecknas vidare av en integration mellan beprövad erfarenhet och vetenskap. Det innebär att studenten i kurserna gör olika typer av datainsamlingar/fältstudier i en adekvat pedagogisk verksamhet och att datamaterialet/fältstudierna bearbetas vetenskapligt i den högskoleförlagda delen av utbildningen. De verksamhets- och högskoleförlagda delarna av utbildningen samverkar alltså för att uppnå integrationen.

Verksamhetsförlagda insatser (VFU) ingår som delar i kurserna. De har i huvudsak en undersökande och/eller utförande karaktär och bearbetas i den högskoleförlagda delen av utbildningen.

6. Förkunskaper och antagning

Utbildningen är en påbyggnadsutbildning för studenter med lärarexamen. Lärarexamen skall ha inriktning mot kunskapsområdet språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling, alternativt svenska eller matematik. Förkunskaper har även den som avlagt annan lärarexamen kompletterad med motsvarande kunskaper som omfattar minst 22,5 högskolepoäng och där tjänstgöring inom förskoleklass, skola eller vuxenutbildning kan styrkas.

Vidare krävs att ett examensarbete ingått i lärarexamen alternativt att en uppsats om minst 10 poäng/15 högskolepoäng ska ha fullgjorts efter examen. Därtill ställs krav på minst 3 års erfarenhet av pedagogiskt arbete inom för utbildningen relevanta ämnesområden efter examen.

Antagningen bygger på meriter från

- Yrkesverksamhet, dvs. arbete inom respektive yrkesområde efter behörighetsgivande utbildning
- Högskoleutbildning (utöver den som anges som behörighetskrav).

7. Betyg och examination

Inom Speciallärarprogrammet används en tvågradig betygskala, Godkänd och Underkänd. För bedömning skall underlaget vara sådant att individuella prestationer kan särskiljas. Kursledaren är examinator.

Student som underkänts två gånger i prov för viss kurs eller del av kurs har rätt att hos ansvarig institutionsstyrelse begära att annan examinator utses.

Olika examinationsformer förekommer beroende på uppläggning, innehåll och mål i den enskilda kursen.

Utbildningen kan, förutom att leda till speciallärarexamen, även prövas att i varje enskilt fall svara mot en magisterexamen. Dessutom ger utbildningen behörighet att söka till utbildning på forskarnivå.

8. Övergångsregler

Inga övergångsregler tillåts.

9. Övrigt

Under studietiden skall varje student följas med avseende på sin yrkesmässiga utveckling, så att möjligheter till stöd kan ges på ett tidigt stadium om svårigheter uppkommer. Uppstår bland lärarna eller inom utbildningsledningen tveksamhet om en students lämplighet att arbeta som speciallärare utifrån examensordningen, skall ett fördjupat studievägledande samtal ske. Detta samtal skall genomföras av utbildningsledning och studievägledare i samråd med studenten samt studentkår om önskemål finns.

Som en del av en fortlöpande kvalitetssäkringsprocess skall utbildningen följas upp i form av kursvärderingar samt en samlad programutvärdering vid utbildningens slut. Till den senare skall avnämningarrepresentanter, bl.a. skolledare bjudas in. Resultatet av utvärderingarna skall användas inför planering och genomförande av kommande kurser och utbildning samt i sammanfattande form kommuniceras till studenterna vid kursstart och utbildningsstart.

Det avslutande examensarbetet kvalitetssäkras genom kollegial granskning av disputerade forskare/lärare från andra lärosäten där speciallärarprogrammet ges.